

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ

«Актуальні питання теорії та практики психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців»

МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ

25-26 квітня 2013 року

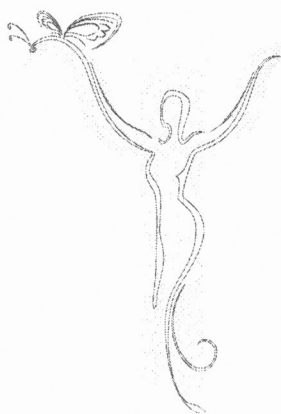
Хмельницький 2013

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Хмельницький національний університет
Кафедра практичної психології та педагогіки

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ**

**Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю**

м. Хмельницький, 25–26 квітня 2013 року

Хмельницький
2013

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ ЯК ПРІОРИТЕТНЕ ЗАВДАННЯ У ВТНЗ

Необхідність оновлення навчально-виховного процесу вищої технічної школи задекларовано у законодавчих і нормативних документах освітнього характеру. До пріоритетних напрямів державної політики згідно з Національною доктриною розвитку освіти, насамперед, належить підготовка висококваліфікованих кадрів, здатних до професійного саморозвитку та самовдосконалення. Проблема формування професійної культури майбутніх фахівців технічного профілю є багатогранною, її можливо досліджувати з різних сторін. Утім, проблеми якості підготовки, завдання та шляхи досягнення необхідного рівня професійної культури у майбутніх інженерів залізничного транспорту залишаються недостатньо дослідженими. Як результат – виникає об'єктивна потреба у спеціальній психолого-педагогічній підготовці фахівців технічного напрямку. Вищі освітні заклади, які готують фахівців технічних спеціальностей, повинні готувати кваліфіковані професійні кадри, здатні навчатись упродовж усього життя в нових соціально-економічних умовах. Сучасний фахівець має володіти високим рівнем професійної культури, здатним творчо мислити, орієнтуватися на пошук і новизну, використовувати науково-технічні знання для вирішення технічних проблем. Сьогодні тривають активні пошуки нових педагогічних технологій для підготовки майбутніх фахівців вищих технічних навчальних закладів, зорієнтованих на формування особистості, розвиток творчості й самостійності. Йдеться про розробку нових концепцій навчання, спрямованих на особистісно орієнтований розвиток майбутнього інженера, формування його як творчої особистості. Сучасним суспільством дедалі більше заволодіває такий різновид інтелектуального потенціалу, як технократичне мислення. І воно на сьогодні представляє найбільшу небезпеку у долі людства. Оскільки усіма можливими засобами, методами, якими мали намір підкорити світ, ми підкорили, передусім, людське у собі, зруйнувавши при тім свою духовність. Культура, коли її розуміти широко, перебуває у тісному зв'язку з професійною діяльністю, виступає у ролі найважливішої детермінанти поведінки індивіда. Культура – це як самоототожнення, що найтісніше пов'язане з проявом національної самосвідомості особистості. У процесі історичного поступу кожен народ створює власну систему культурних цінностей.

Професійна культура – складний організм, складна цілісність. Однією із складових професійної культури є етична культура, в якій виявляються моральні вимоги до фахівця-інженера. Опанування професійною культурою завжди супроводжується внутрішніми і зовнішніми змінами особистості, її свідомості і діяльності. Так, щоб забезпечити високий рівень професіоналізму, необхідна культурна основа професійної діяльності.

Етиці належить особливе місце серед основних чинників, які створюють і організовують спільну діяльність людей. Нормативні вимоги етики професійної діяльності формуються на відповідних положеннях двох складових загальної етики – професійної та педагогічної. Професійна етика розглядається як кодекс поведінки, що забезпечує моральний характер тих взаємовідносин між людьми які виникають в процесі їх професійної діяльності. Відзначимо, що формування етичного компонента професійної культури особистості майбутнього фахівця у ВТНЗ – складний, багатогранний процес, який здійснюється через всю сукупність дисциплін, що викладаються у вищому навчальному закладі, головною метою якого є виховання культурного фахівця. Загальнокультурна підготовка має стати частиною всіх форм і напрямів підготовки фахівців. На жаль, у навчальні програми не можна вкласти все. Але найголовніше – це досягнення системності і цілісності знань про людину, єдність світогляду і світосприймання, створення гуманітарних основ, розширення кругозору, інтересів, самоосвіти. Значну роль у формуванні професійної культури відіграє освітнє середовище, все те, що оточує студента.

Професійне зростання особистості завжди викликає інтерес у науковців, а нині за умов глобальних змін становить нагальну проблему в освіті. Дослідники насамперед звертають увагу на проблему людини і культури (В. Біблер, М. Каган та ін.), на питання розвитку особистості в професійній діяльності (Б. Ананьєв, А. Асмолов, О. Дашкевич, А. Леонтьєв) та особистість і її культуру (І. Бех, О. Газман, В. Сластьонін, Л. Коган та ін.). У формуванні особистості інженера як фахівця з високим рівнем культури є два важливих

аспекти – професійний і культурний. Вищий технічний навчальний заклад покликаний давати не лише знання, а й формувати індивідуальність. Культурний інженер – це інтелігентна людина зі своєю найвищою духовною сутністю, із творчим і гуманним способом світобачення та світосприймання. Саме культура є підґрунтям формування особистості майбутнього інженера. Тільки у культурно-освіченому середовищі можуть формуватися спеціалісти, здатні вільно і широко мислити, створювати інтелектуальні цінності, яких завжди потребує суспільство. Головним джерелом культури є діяльність людини. Культура включає в себе способи і результати діяльності людини, культура також розглядається як механізм, що регламентує і регулює поведінку та діяльність людини, оскільки людина є її носієм; культура – специфічно людський спосіб буття, який визначає весь спектр практичної і духовної активності людини, її можливої взаємодії з навколишнім світом і собою. Людина культурна – це гуманна особистість, яка володіє творчими здібностями, віддана своїй справі, захоплена нею, така людина мислить альтернативно, це незалежна особистість, здатна до самовизначення у світі. Духовна культура є епіцентром особистості. Духовність і духовна культура є підґрунтям професійної культури спеціаліста, яке знаходить своє відображення у професійній діяльності. Професійна культура розглядається, перш за все, як мета оволодіння професією, тобто способами і прийомами вирішення професійних завдань на основі сформованості духовної культури особистості. Можна простежити такий ланцюжок: знання + духовність = професійна культура. У навчально-виховному процесі вищого технічного навчального закладу головним засобом передачі культури, духовних цінностей є індивідуальність викладача як носія культури і суб'єкта міжособистісних стосунків.

Таким чином, у професійній культурі фахівця простежується комплексна система елементів: професійний інтерес, професійні знання, уміння, навички й здібності, досвід, ступінь готовності особистості до виду діяльності, світогляд, професійна майстерність, професійне мислення, адаптованість до професійного середовища, професійна мораль тощо. До сучасного інженера висуваються вимоги – мораль, цінність, наслідки своєї діяльності, мати цілісний світогляд, економічно, екологічно розвинене мислення, володіти культурою спілкування, навичками організації виробництва (управління) тощо. Професійна культура майбутнього інженера посідає важливе місце у структурі культури особистості, оскільки в процесі професійної діяльності культура особистості набуває свого всебічного й ефективного втілення.

Висновки. Отже, професійна культура забезпечує необхідний рівень виконання професійних функцій та можливість подальшого самовдосконалення фахівця. Вона виявляється через єдність особистісних та професійних якостей індивіда, ступеня володіння ним досягненнями й фаховими компетенціями, соціально-професійною мобільністю, що сприяє соціальному й духовному розвитку за умов входження в загальноєвропейський освітній простір. А головною метою професійної технічної освіти – є підготовка кваліфікованого інженера відповідного рівня і профілю, конкурентоспроможного на ринку праці, компетентного, що вільно володіє своєю професією.

Література

1. Бех І. Д. Виховання особистості : у 2-х книгах / І. Д. Бех. – К. : МДГУ, 2003 – 327 с.
2. Белова Л. О. Виховна система ВНЗ: питання теорії та практики / Л. О. Белова. – Х. : Вид-во НУА. – 2004. – 264 с.
3. Зязюн І. А. Гуманістична парадигма в освіті / І. А. Зязюн // Вища освіта в Україні: реалії, тенденції, перспективи розвитку. – К., 1996. – Ч. І. Нова парадигма вищої освіти. – С. 10–12.
4. Крылова Н. Б. Формирование культуры будущего специалиста / Н. Б. Крылова. – М., 1990. – 142 с.
5. Костенко Н. В. Ценности профессиональной деятельности / Н. В. Костенко, В. Л. Оссовский – К., 1986. – 151 с.